

AAN DE BAL

Van Lieneke Dijkzeul verschenen bij Lemniscaat:

Hou je taai!

De tweede viool

Een muis met klauwen

Een bezem in het fietsenrek

Kortsluiting

Bevroren tijd

Eiland in de wind

Aan de bal

De tweede viool werd getipt door de Nederlandse Kinderjury 1992,

Een muis met klauwen door de Nederlandse Kinderjury 1994.

Kortsluiting werd getipt door de Nederlandse Kinderjury 1997

en door de Jonge Jury 1997

Lieneke Dijkzeul
Aan de bal

Lemniscat Rotterdam

Wil je meer weten over onze boeken?
Ga naar www.lemniscaat.nl

Omslag: Martijn van der Linden
© 2004 Lieneke Dijkzeul
Nederlandse rechten Lemniscaat b.v. Rotterdam 2004
ISBN 90 5637 639 X

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk: Drukkerij C. Haasbeek b.v., Alphen aan den Rijn
Bindwerk: Boekbinderij De Ruiter, Zwolle

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig milieuverontreinigend transport is vermeden.

DEEL I

‘Looppas!’ Meneer Baouri keek de rij jongens langs. ‘Tien keer rond het veld. Om te beginnen.’

‘Meneer Baouri,’ protesteerde Tigani. ‘We hebben al gerend. De hele weg hiernaartoe.’

‘Rahmane?’ Meneer Baouri kende Tigani langer dan vandaag. Rahmane bewoog voorzichtig zijn hoofd. Hij knikte niet ja, maar schudde ook niet nee. Ze hadden gerend, maar niet de hele weg. ‘Looppas,’ herhaalde meneer Baouri grijnzend.

Ze renden in de volgorde waarin ze altijd renden. Tigani, de snelste, voorop, Rahmane achter hem, daarachter Kwame, die ondanks alles een goede loper was, dan Henri, Nkosi, Sabeh, Haran, Abdul en Washington, en daarachter de jongens die altijd achteraan liepen, omdat ze vonden dat ze kwamen om te voetballen en niet om te trainen.

Na vijf rondjes hadden Tigani, Rahmane, Kwame en Henri zoals gewoonlijk de rest al meer dan een veldlengte achter zich gelaten.

‘Waarom kun je nooit eens liegen?’ hijgde Tigani achterom. ‘Je weet toch dat hij jou altijd gelooft.’

‘Juist daarom,’ zei Rahmane. ‘Loop door, we kunnen de anderen inhalen.’

Hij voelde zich goed. Zijn dijspieren bleven soepel en hij haalde gelijkmatig adem. Hij liep gemakkelijk, vandaag.

‘Sneller!’ schreeuwde meneer Baouri. ‘Ouwe wijven zijn jullie. Je grootmoeder kan jullie inhalen, je grootvader loopt je voorbij. Vooruit, óp die benen, tegen je achterwerk, sneller, sneller!’

‘Ik hoop dat zijn eigen grootmoeder...’ begon Tigani. Hij drukte zijn hand in zijn zij.

‘Hou je mond toch,’ zei Rahmane. ‘Laat mij voorop lopen.’

Hij verlengde zijn pas en schoof langs Tigani. Zijn hielen tikten ritmisch tegen zijn billen. Kwame ging mee, Henri bleef achter.

Vier rondjes lang was er alleen het geluid van blote voeten die met doffe plofjes neerkwamen op harde aarde. Rahmane keek naar meneer Baouri, die met zijn armen over elkaar geslagen aan de rand van het veld stond.

Alles was net als alle andere zondagmiddagen, behalve dan dat meneer Baouri er zo merkwaardig uitzag. Hij had een overhemd aan, een wit overhemd met lange mouwen. En hij droeg een das. Een groen met geel gestreepte das die hij tussen de elastieken tailleband van zijn donkerblauwe trainingsbroek had gestopt. Naast hem lag de bal. Geen echte voetbal, maar een lichte plastic bal, waarmee je volgens meneer Baouri stukken beter op balbeheersing kon oefenen. Rahmane wist dat hij daar deels gelijk in had, maar hij wist ook dat meneer Baouri geen geld had voor de aanschaf van een echte voetbal. Naast de bal stond een opbollende plastic draagtas.

Rahmane bleef naar de tas kijken terwijl ze hun laatste rondje liepen. Meneer Baouri had nooit een tas bij zich. De bal nam hij altijd mee onder de snelbinders van zijn fiets.

Een tas. Een overhemd. Een das. Wat was er aan de hand?

‘Verzamelen!’ riep meneer Baouri.

De jongens ploften aan zijn voeten neer.

‘Op,’ zei hij rustig. ‘Spreidsprongen.’

Tigani mompelde iets.

Meneer Baouri bukte zich, greep hem in de band van zijn bermuda en tilde hem op. Hij was te dik, meneer Baouri, hij trainde niet mee en floot vanaf de zijlijn, maar hij tilde Tigani met één hand op en zette hem op zijn voeten.

‘Een voetballer doet wat de coach zegt. Onthou dat. Spreidsprongen. Zestig voor Tigani, veertig voor de rest.’

‘Vliegen!’ riep Kwame. Dit vond hij nog leuker dan voetballen. ‘We gaan vliegen!’

Ze deden hun spreidsprongen. Meneer Baouri telde hardop. Rahmane voelde het zweet vanaf zijn rug langs de achterkant van zijn benen lopen. Het was erg heet vandaag, heter nog dan gisteren in het veld.

Ze hijgden uit terwijl Tigani aan zijn extra spreidsprongen bezig was.

‘Rekken,’ zei meneer Baouri.

Ze gingen wijdbeens op de grond zitten, strekten hun armen en bogen hun hoofd beurtelings naar hun linker- en hun rechterknie, Kwame met zijn ogen dicht. Hij had een zweer op zijn knie, waarvan hij hoopte dat die zou genezen als hij er niet naar keek.

‘Strekken,’ zei meneer Baouri.

‘Nog eens vliegen?’ vroeg Kwame gretig. Spreiden en strekken waren woorden die hij niet uit elkaar kon houden.

Ze krabbelden overeind en strekten. Kwame gooide er met de pet naar; met strekken kon je geen spelletjes bedenken.

‘Genoeg voor vandaag.’ Meneer Baouri haalde een keurig gestreken zakdoek uit zijn broekzak en depte zijn voorhoofd.

‘Tigani, Joel, Washington, Rahmane, Kwame en Nkosi tegen de rest.’

Hij stopte de zakdoek weg, hing zijn fluitje om zijn hals, liep naar de middenstip en gooide de bal op. Aan tossen deed hij niet. De bal kwam neer en wie hem voor de voeten kreeg, mocht hem spelen. Aan keepers deed hij ook niet. Hij trainde hen wel zo nu en dan op schieten en stoppen, maar vond de ploegen te klein om er nog een keeper af te halen, en hij was van mening dat hij uitstekend kon beoordelen of een bal zat of niet.

Er waren trouwens geen doelen, niet in de zin van palen, lat en net,

net zomin als er een middenstip was. Doelen en middenstip waren alleen herkenbaar aan half ingegraven stenen waaraan je gevoelig je tenen kon stoten als je niet oplette.

Zoals altijd sprong Tigani het hoogst op. Hij kopte de bal naar Rahmane, die er meteen mee vandoor ging, hopen op een verrassingsaanval. Henri doorzag hem en tackelde. Rahmane struikelde en hervond zijn evenwicht, maar de bal was hij kwijt.

Henri, niet snel maar wel behendig, nam de bal een halve veldlengte mee en paste naar Nanto, die hem met een lange, lage trap tussen de doelstenen door schoot. Het fluitje snerpte.

Rahmane schudde zijn hoofd. Wat stond Washington daar nou te lummelen? Hij had die bal kunnen hebben.

‘Verdedigen!’ gilte hij.

Washington maakte een gebaar met zijn elleboog. Hij stond dan wel als verdediger opgesteld, maar wie wilde er verdedigen als je kon aanvallen?

Het spel golfde heen en weer, tot Kwame werd aangespeeld. Hij paste zuiver naar Nkosi en bleef de bal vol bewondering nastaren.

‘Lopen, Kwame!’ schreeuwde meneer Baouri. ‘Positie kiezen!’

Kwame raakte in de war. Waarom vertelde meneer Baouri hem niet gewoon waar hij heen moest? Hij draaide zich om en sprintte in het wilde weg in de richting van een doel.

Henri zag het. Hij maakte een sliding op Nkosi die op de droge grond volkomen mislukte, maar zag toch kans de bal mee te nemen. Hij begon aan een dribbel.

‘Kwame!’

Kwame remde. Henri paste. Kwame zag de bal op zich afkomen en begreep wat er van hem verlangd werd. Hij nam de bal aan, controleerde hem en schoot met grote precisie in eigen doel.

Het fluitje snerpte.

Kwame straalde. Op een sukkeldrafje ging hij de bal halen.

Zijn ploeggenoten protesteerden.

‘Dat is een rotstreek, Henri! Meneer Baouri, u weet toch dat Kwame de doelen niet uit elkaar kan houden!’

‘Doelpunt,’ zei meneer Baouri kalm.

Nkosi schopte Henri tegen zijn schenen. ‘Hond! Ik hoop dat je...’

Meneer Baouri strekte zijn arm. ‘Straftijd.’

Nkosi deed zijn mond open, maar de arm wees onverbiddelijk naar het krukje onder de biloba.

Tot ieders tevredenheid eindigde de wedstrijd in drie-drie. In plaats van op het krukje te gaan zitten en zijn gebruikelijke toespraakje te houden, waarin hij hun fouten en goede acties besprak en hun vertelde dat ze dat moesten onthouden, liep meneer Baouri naar de plastic tas en haalde er een emmer witkalk uit, plus een stapeltje plastic bekertjes. Verbaasd keken ze toe. Meneer Baouri deed of hij niets zag. Onverstoorbaar deelde hij de bekertjes rond, wipte het deksel van de emmer, schepte zijn eigen bekertje halfvol verf, liep naar de middenstip en goot plechtig een straal verf op de steen.

De jongens mompelden.

Meneer Baouri keek om. Zijn ronde gezicht glom van plezier.

‘Wat staan jullie daar, kom op!’

Voor ze het wisten stonden ze de lijnen van het doelgebied af te tekenen, of in ieder geval ongeveer daar waar het doelgebied zich moest bevinden. Op aanwijzing van meneer Baouri maten ze met lange passen de afstand en gingen aan de slag.

‘Waarom doen we dit?’ fluisterde Tigani. Hij goot een extra beetje verf op de grond in een poging de beverige doellijn wat strakker te maken.

Rahmane haalde zijn schouders op. ‘Vraag het hem.’

‘Ja, maar je kent hem toch, als hij het niet wil vertellen, vertelt hij het niet,’ klaagde Tigani.

‘Vraag het dan ook niet aan mij.’ Rahmane liep naar de emmer en schepte nog wat witkalk in zijn beker.

Aan het eind van de middag was de rode zandvlakte bedekt met bibberige, maar symmetrische witte lijnen.

Meneer Baouri inspecteerde het resultaat, stopte de lege emmer terug in de plastic tas, klemde de bal onder de snelbinders en maakte aanstalten zijn fiets naar de weg te duwen.

De jongens keken elkaar aan. Tigani, die altijd alles zei wat niemand anders durfde, riep: ‘Meneer Baouri!’

Meneer Baouri keek om.

‘Meneer Baouri, waarom hebben wij het veld geleverd?’

‘Vind je het niet mooi?’ vroeg meneer Baouri. Zijn ogen glinsterden van pret. ‘Ben je niet trots? Voortaan voetballen wij op een echt veld. Voortaan kunnen jullie geen ruzie meer maken of het een strafschoep is of niet. Voortaan weten wij wanneer de bal uit is en van welke plaats precies een corner genomen moet worden. Is dat niet prachtig?’

‘Natuurlijk wel,’ zei Tigani. ‘Maar...’

‘En nu wij een echt veld hebben, wil ik iedereen verzoeken voortaan op tijd te zijn,’ zei meneer Baouri. ‘Te beginnen met volgende week.’ Streng keek hij de kring jongens rond. ‘En met op tijd bedoel ik op tijd. Niet een kwartier later, of een half uur later, maar op tijd. Onthou dat. Nu wij volgens de regels kunnen spelen, moeten we ons ook aan andere regels houden. Heeft iedereen dat begrepen?’

Het bleef stil. Alleen Kwame, die altijd in zichzelf liep te praten, mompelde iets en schuifelde met zijn voeten in het zand.

Meneer Baouri sloeg er geen acht op. Hij knikte tevreden en greep het stuur van zijn fiets weer vast. ‘Wie niet op tijd is, valt af. Onthou dat.’

Ze keken hem na. Hoewel hij op een damesfiets reed, sloeg

meneer Baouri toch altijd zijn been over het zadel. Kaarsrecht fietste hij weg.

‘Wat is op tijd?’ vroeg Tigani.

Onzeker keken ze elkaar aan.

‘Twee uur?’ opperde Haran.

‘Te vroeg,’ zei Nkosi beslist. ‘Ik weet zeker dat ik hier nog nooit om twee uur ben geweest.’

‘Maar jij komt ook nooit op tijd,’ zei Tigani.

Ze lachten.

‘Tijd is dag en nacht,’ zei Kwame. ‘Tijd is eten drinken slapen.’ Hij knikte heftig. Er liep een beetje speeksel uit zijn mondhoek. Hij danste op een been in het rond, blij dat hij het begrepen had.

‘Drie uur,’ zei Rahmane.

‘Hoe weet je dat?’ vroeg Nkosi.

‘Omdat meneer Baouri een keer zei dat belangrijke voetbalwedstrijden om drie uur beginnen.’

‘Maar hoe weet ik wanneer het drie uur is?’ vroeg Nkosi.

‘Ga naar de bar,’ adviseerde Tigani. ‘Daar hangt een klok.’

‘Daar mag ik niet binnen,’ zei Nkosi. ‘Niet sinds mijn broer daar heeft gevochten.’

‘Haal jij mij op?’ vroeg Henri aan Rahmane. Hij kon niet klokkijken, maar wilde dat niet toegeven en weigerde het te leren.

‘Goed,’ zei Rahmane. ‘We halen jou ook wel op,’ zei hij tegen Nkosi. ‘Die klok in de bar staat stil.’

‘Hoe weet jij dan hoe laat het is?’

‘Mijn vader heeft een radio. Die zet hij altijd alleen op zondag aan, omdat anders de batterijen te snel leeg zijn.’

Tigani haalde zijn bal onder zijn shirt vandaan. ‘Gaan wij nog voetballen?’

Henri bukte zich. Met een witte vinger kwam hij overeind. ‘De verf is nog niet helemaal droog. En meneer Baouri wordt vast kwaad als we zijn mooie lijnen verknoeien.’

‘Ik ga naar huis,’ zei Rahmane. ‘Kwame! Ga je mee?’

Kwame hoorde hem niet. Zachtjes zingend liep hij het veld rond, een denkbeeldige bal voor zich uit schoppend.

‘Laat hem maar,’ zei Tigani. ‘Hij komt straks immers vanzelf achter ons aan.’

Kwame had geen familie. Hij sliep meestal ergens in het dorp, maar soms ook in het veld.

Tigani en Rahmane liepen samen terug, zoals altijd. Rahmane kon zich niet herinneren dat hij ooit iets zonder Tigani had gedaan. In het dorp noemden ze hen ‘de tweeling’, ook al waren ze niet eens familie van elkaar. Rahmane dacht aan meneer Baouri. Het moest intussen al een paar jaar geleden zijn dat meneer Baouri had aangeboden hen te trainen op een stukje grond dat van hem was, maar dat te ver van de rivier lag om er iets op te verbouwen. Dit was de eerste keer dat hij zich bekommerde om de staat van het veld. Het was ook de eerste keer dat ze hem met overhemd en das hadden gezien, want zelfs als meneer Baouri voor zaken naar de stad ging, droeg hij onveranderlijk een T-shirt en zijn trainingsbroek. Zou het Tigani niet zijn opgevallen? Maar die had altijd duizend dingen tegelijk in zijn hoofd, en misschien was hij het alweer vergeten. Hij keek naar Tigani, die druk bezig was losse draden uit zijn bal te plukken.

‘Het zal niet lang meer duren voor ik een nieuwe moet maken. Heb jij nog een stuk net over?’

Rahmane schudde zijn hoofd. Hij besloot dat het geen zin had over meneer Baouri te beginnen. Tigani zou alleen maar met de wildste veronderstellingen aankomen.

‘Misschien doe ik het met touw,’ dacht Tigani hardop. ‘Dat is sterker.’

‘Maar het laat wel eerder los.’

‘Ja.’

Ze zwegen een poosje. De zon stond al laag, maar het was nog erg heet. Rood stof wolkte rond hun voeten.

‘Vertel nog eens van jouw bal,’ zei Tigani.

‘De bal die ik kreeg?’

‘Ja, die.’ Tigani wierp zijn bal omhoog en ving hem op op zijn hoofd. Hij danste om Rahmane heen, de bal half verscholen in zijn haar, als een ei in een nest.

‘Ik moest suiker kopen,’ begon Rahmane.

‘Op de markt,’ zei Tigani secuur.

‘Waar anders?’ Rahmane bukte en peuterde een steentje uit de eeltlaag onder zijn voet. Tigani kende het verhaal uit zijn hoofd, zo vaak had hij het hem verteld.

‘Hoeveel suiker?’

‘Voor drie dagen.’ Rahmane gooide het steentje weg.

‘En je had je bal bij je.’ Tigani wilde het verhaal compleet.

Rahmane knikte. ‘Maar het was nog vroeg in de ochtend, dus het was druk en ik moest wachten. En toen zag ik die man.’

‘Een blanke,’ stelde Tigani vast.

‘Een blanke.’

‘In óns dorp. Tsss.’ Tigani stak zijn bal onder zijn arm. ‘Wat kwam hij doen?’

Dat vroeg hij altijd, en Rahmane gaf altijd hetzelfde antwoord.

‘Dat weet ik niet. Wat doet het ertoe?’

Hij had het zich nooit echt afgevraagd. De blanke man was er, en later was hij weer weg. Het was gewoon een van de dingen die gebeurden. De man zou wel een reden gehad hebben, en in ieder geval had hij Rahmane een bal geschonken, dus had zijn bezoek zin gehad.

‘Hij zat op een stoel op het plein,’ zei hij. ‘Onder de baobab. Hij rookte een sigaar.’

Hij zag de man nog duidelijk voor zich. Een grote man wiens zweetlucht bijna tastbaar om hem heen hing. Een scherpe, zure

geur, totaal verschillend van de geur die zijn vader meebracht als hij van het veld kwam. Maar blanken waren nu eenmaal anders, dus dat ze ook anders roken had Rahmane niet verwonderd.

De man had een kale plek op zijn hoofd met een krans van wuivende blonde haren eromheen. Zijn gezicht en armen waren vuurrood verbrand, en Rahmane had zich wel verbaasd over het feit dat blanken in de zon zaten, terwijl hun huid er zo slecht tegen kon. De man droeg een broek met half afgeknipte, gerafelde pijpen, en Rahmane had bij zichzelf gedacht dat als alle blanken zo rijk waren, deze man toch wel een hele broek moest kunnen betalen.

‘Een sigaar!’ zei Tigani ongelovig.

‘Een dunne, maar heel lang. De man zat op een stoel die iemand hem gebracht had, en om hem heen stonden een heleboel tassen. Ik zag hem en hij zag mij, met mijn bal.’

‘Speelde je met je bal?’

‘Ja, want het was druk immers. Maar toen rolde mijn bal weg, precies voor zijn voeten. Hij raapte hem op, en hij bekeek hem.’

‘Wat zei hij?’

‘Niets. Hij zei niets. Hij bekeek mijn bal en lachte. Dat vond ik vreemd, want het was een goede bal, ik had hem pas gemaakt. Maar toen bukte hij zich en zocht in zijn tassen.’

‘En toen?’ Tigani ging langzamer lopen. Nu kwam het mooiste deel.

‘Toen haalde hij een voetbal te voorschijn.’

‘Geen echte leren voetbal toch?’

‘Nou...’ Rahmane genoot zelf ook weer van het verhaal. Haarscherp herinnerde hij zich het moment waarop de man de bal naar hem toe gooide en iets riep wat hij niet verstond.

‘Het was geen leer maar bijnaleer. Hij was wit met zwarte stippen en toen ik hem ving, was hij zwaar. Ik denk misschien wel bijna even zwaar als een echte voetbal. Ik ving hem, en hij voelde...’

Hier schoten woorden tekort.

Tigani knikte begrijpend.

‘Ik gooide hem terug,’ zei Rahmane.

‘Je dacht dat het een grapje was.’

‘Natuurlijk. Maar hij stopte mijn bal in zijn tas, en hij schopte de... de échte bal naar mij. Hij riep weer iets en hij lachte.’

‘En begreep je het toen?’

‘Zou jij het begrepen hebben?’

‘Ik wel,’ zei Tigani vurig.

Rahmane schudde zijn hoofd. ‘Ik raapte de bal op en bracht hem terug. En ik wees naar zijn tas. De tas waar mijn bal in zat. Maar hij stond op en pakte al zijn tassen en spuugde zijn sigaar op de grond. En toen liep hij weg. Ik heb hem nooit meer gezien. Later zei Oufzi dat hij wachtte op de bus die misschien die dag zou komen, en dat hij een nacht bij Salomon heeft geslapen, omdat de bus niet kwam.’

‘Ik zou de sigaar hebben opgeraapt,’ zei Tigani, die best wist dat Rahmane dat gedaan had.

‘Dat deed ik, dat deed ik!’ Rahmane schaterde opeens. ‘Maar eerst heb ik de bal gepakt.’

Hij stompte Tigani’s bal onder zijn arm vandaan, schopte hem een eind voor zich uit en rende erachteraan.

‘En de sigaar?’ gilde Tigani.

‘Verkocht!’ riep Rahmane. ‘Wij hadden drie dagen gratis suiker!’

Hij schopte de bal loodrecht omhoog, ving hem tussen zijn voeten, sprong om en dribbelde terug.

Tigani deed een uitval, maar Rahmane poortte hem en pikte de bal weer op. De bal vloog naar zijn dij, rolde naar beneden en lag stil in het holletje tussen wreef en enkel.

Tigani raapte hem op en klemde hem weer onder zijn oksel.

‘Een bijnaleer bal,’ zei hij eerbiedig.

‘En gratis suiker,’ herinnerde Rahmane hem.

‘Hoe lang heb je hem al?’

Rahmane haalde zijn schouders op. ‘Lang. Naneh was nog niet geboren. Mijn moeder bewaart er rijst in. Nadat hij lek was geworden, heeft ze hem opengesneden.’

Tigani tuitte zijn lippen. Een bijnaleer bal waar je rijst in bewaarde. Zijn moeder zei dat Rahmane’s moeder zich soms vreemd gedroeg sinds ze twee kinderen tegelijk verloren had, en misschien had ze gelijk. Weliswaar was die bal lek, maar verder was hij toch nog helemaal goed. Zijn eigen moeder bewaarde de rijst gewoon in een kalebas, zoals het hoorde.

Ze liepen langs de eerste huizen van het dorp. De laagstaande zon wierp schuine stralen op de lemen muren, die oranje opgloeiden. Rahmane keek om. Ver achter hen sukkelde Kwame, nog steeds verdiept in zijn danspasjes.

Tigani bleef staan op het pleintje, onder de enorme baobab.

‘Weet je dat de put van Salomon al acht meter diep is?’

‘Komt er al water?’

‘Nee. Mijn vader zegt dat Salomon zegt dat als het niet gauw komt, hij de put laat opblazen met dynamiet.’

‘Maar dan is alles voor niets geweest!’

‘Niet zo dat hij instort,’ legde Tigani uit. ‘Maar om hem in één klap diep genoeg te maken.’

Salomon was de rijkste man van het dorp. Hij woonde het hoogst op de heuvel, bezat de meeste rijstvelden, een televisie, en een koelkast die op petroleum werkte. Bovendien had hij een brommer. Zijn rijkdom bleek verder uit het feit dat hij de koelkast uitsluitend voor zichzelf gebruikte, in plaats van er ijs in te maken en dat door zijn zoons in het dorp te laten verkopen.

Salomon geloofde dat er onder zijn erf water zat. Hij had er genoeg van om het elke dag bij de waterkar te moeten kopen. Er ging niets boven je eigen water, en het zou koeler zijn bovendien. Hij had een wichelroedeloper laten komen, die inderdaad een plek

op het erf had aangewezen. Nu waren daar al weken een paar mannen bezig de put te graven. Salomon had gesnoefd dat het water waarschijnlijk niet meer dan drie of vier meter diep zat, maar intussen waren ze al tot acht meter diepte gekomen, en de bodem was even droog alsof de zon er dagelijks op scheen.

Het hele dorp leefde mee. Er waren weddenschappen afgesloten of er wel of niet water zou worden gevonden. Sommigen zeiden dat ze het al konden ruiken, anderen schudden hun hoofd en vonden dat Salomon hoogmoedig was, weer anderen zeiden dat de heuvel vol water zat, en dat het alleen een kwestie was van op de juiste plek graven.

‘Wanneer gaat hij dat doen?’ vroeg Rahmane gretig. ‘Met dat dynamiet?’

‘Morgen misschien. Of anders overmorgen.’ Tigani was alweer met andere dingen bezig. ‘Kom je vanavond televisie kijken? Henri zegt dat er een film is.’

Salomon genoot meer van het bezit van zijn televisie als iedereen meekeek, en dus plaatste hij ’s avonds het toestel onder de baobab, prikte de antenne in de grond en sloot de televisie aan op een ronkend aggregaat dat blauwe dieselwalmen uitstootte. Hoewel het beeld regelmatig wegviel, bleef het dorp toch min of meer op de hoogte van wat er in de wereld gebeurde.

‘Goed.’

Rahmane stak zijn hand op. Tigani stompte zijn vuist erin.

Toen Rahmane het erf opliep, lag zijn moeder met Naneh te slapen op de matras onder de mangoboom. Hij maakte hen niet wakker, maar goot water uit de jerrycan in de ketel en zette die op de brander. Tigani vond thee zetten vrouwenwerk, maar Rahmane vond het niet erg om het te doen. Bovendien kon hij dan in zijn eigen beker een extra schep suiker gooien.

Hij nam alvast een beker koel water uit de kruik en zittend in de

deuropening wachtte hij tot het water kookte. Hij krabde wat verf van zijn kuit. Zouden ze een echte wedstrijd gaan spelen zoals toen meneer Baouri een ploeg uit een ander dorp had uitgenodigd? Dat was een gebeurtenis waarvoor het hele dorp was uitgelopen. Ze hadden met drie-nul gewonnen en de bar was tot diep in de nacht opengebleven om het te vieren. Tigani's vader had juist die dag zijn rijst verkocht en was verschrikkelijk dronken geworden.

Met twee bekers thee liep hij naar de matras.

'Mama!'

Zijn moeder bewoog. 'Maak Naneh niet wakker,' fluisterde ze.

Ze ging rechtop zitten en nam een beker van hem aan.

'Zakt de koorts al?'

'Nog niet.' Er lag een mengeling van hoop en berusting in haar ogen.

Rahmane had die blik eerder gezien. Zo had ze ook gekeken toen de tweeling doodging. Hij keek naar zijn zusje. Haar handen lagen tot vuistjes gebald naast haar hoofd en ze glansde van het zweet. Ze bewoog onrustig en kreunde zachtjes. Malaria. Al voor de derde keer, terwijl ze nog zo klein was, misschien nog geen vier jaar. Hij ving een vleug op van de geur die om haar hing. Ze rook ziek. Ze rook als de oude Amadou, die geen tand meer in zijn mond had en wiens tenen zo waren afgesleten dat zijn voeten op geitenhoeven leken.

'Het is pas de derde dag,' zei zijn moeder zachtjes. Ze slurpte van haar thee. 'Hebben jullie goed gespeeld?'

'Drie-drie.'

'En heb jij gescoord?'

'Een keer.'

Hij vertelde van de verf, en van het witte overhemd en de das.

Haar ogen leefden op. 'Die das heeft hij gedragen toen zijn dochter trouwde! Ik weet het nog heel goed.'

‘Wanneer was dat?’

Ze haalde haar schouders op. ‘Jij was nog klein. Hij droeg toen een pak. O, wat een prachtig pak was dat! Lichtblauw, met een heel smal streepje. Hij gaf een feest voor het hele dorp, het stond overal aangeplakt. We hebben de hele nacht gedanst. De bar schonk gratis bier en gembersap, en iedereen was vrolijk.’ Ze ging wat rechter zitten en lachte bij de herinnering.

‘Maar dat betekent iets, Rahmane! Misschien wel weer een wedstrijd.’

Rahmane knikte. ‘Maar bij de vorige droeg hij geen das.’

Ze zette de beker neer en klapte in haar handen. ‘En hij wilde niets zeggen? Het is altijd een zwijgzame geweest, meneer Baouri. Echt iemand van een ander dorp. Hij bewaart alles achter zijn tanden.’ Ze klakte met haar tong. ‘Maar ik zal toch gaan vragen op de markt, morgen.’

Naneh werd wakker en begon te huilen. Zijn moeder stond op en zette haar op haar heup. De zon zakte razendsnel en een deel van het erf lag nu in de schaduw. Ze begon rond te lopen, zachtjes neuriënd. Ze was tenger als een meisje, zelfs na de geboorte van vier kinderen. Maar aan haar borsten kon je zien dat ze geen meisje meer was, al had ze alleen Rahmane en Naneh maar gezoogd. De tweeling was direct na hun geboorte gestorven.

Naneh bleef huilen.

‘Zal ik ijs halen?’ bood hij aan.

Ze schudde haar hoofd. ‘Ik ga haar wel baden.’

Ze verdween naar binnen en kwam weer buiten met de plastic teil. Ze vulde de teil met een bodempje water uit de jerrycan, Naneh nog steeds op haar heup. Daarna zette ze het kind in de teil.

Naneh bleef huilen, zelfs toen haar moeder water over haar hoofdje schepte met de theebeker.

Een fiets rammelde het erf op.

‘Papa!’ Rahmane stond op. ‘Wilt u thee?’

Zijn vader veegde zijn nek en borst droog. Hij haalde wat kleingeld uit zijn broekzak.

‘Haal me maar een beker gembersap. Geef mij het kind,’ zei hij tegen zijn vrouw. ‘Dan kun jij gaan koken. Ik heb honger.’

Ze tilde Naneh uit de teil. Naneh hilde harder, en hij maakte sus-sende geluidjes en streek haar onder haar kin.

Rahmane holde het erf af. De zon hing nog maar als een schijfje watermeloen aan de hemel, dus hij moest zich haasten, omdat hij anders zo meteen niet meer kon zien waar hij liep, en zeker zou morsen.

Op het plein hing een groepje mannen rond bij het tentje waar gembersap werd verkocht. Delia, de jonge verkoopster, flirtte met allemaal tegelijk. Ze goot bijna zonder te kijken een plastic beker vol ijskoud gembersap en gaf Rahmane zelfs te veel geld terug. Rahmane liet het snel in zijn broekzak glijden. Als Delia de mannen belangrijker vond dan geld, was dat haar zaak, en het was fijn om wat geld te hebben. Het gebeurde niet vaak, en het was nooit genoeg om er iets voor te kopen, maar die paar rammelende munten gaven hem het gevoel een man te zijn, erbij te horen. Hij zou naar de bar kunnen gaan, ’s avonds, en iets te drinken bestellen en meepraten met de anderen.

Hij begon voorzichtig terug te lopen. Bij het winkeltje van Oufzi bleef hij even staan.

Oufzi zat in de snel invallende duisternis nog aan een radio te prutsen.

‘Oufzi, heb je al een knop voor mijn vaders radio?’

Oufzi schudde zijn hoofd. ‘Ik ga binnenkort naar de stad. Volgende week, of anders de week daarna. Misschien kom ik daar iets tegen.’

‘Ik wil morgen zelf wel even kijken,’ bood Rahmane aan.

Oufzi beet een draad door, met koperen kern en al. Daarna strip-

te hij de draad door hem tussen zijn voortanden door te halen. 'Dat heeft geen zin. Ik heb geen knop.'

Rahmane tuurde naar binnen, waar de onderdelen tot aan het plafond lagen opgestapeld.

'Ik zie daar een radio die erop lijkt,' probeerde hij.

'Ik heb geen knop,' herhaalde Oufzi. Hij had er een hekel aan als de mensen in zijn spullen graaiden, en beweerde dat hij precies wist wat hij in huis had. Hij wees naar de radio die hij onderhanden had. 'En ik moet deze afhebben voor het donker is. Bij een kaars kan ik het niet goed zien. Schiet op, je gembersap wordt warm.'

Rahmane haalde zijn schouders op en liep door.

Thuis was er ruzie.

'Vrouw! Ik heb de hele dag hard gewerkt, ik heb honger. Hoe kan ik eten, als jij niet voor me kookt?'

Zijn vader lag op de matras, Naneh, die weer in slaap gevallen was, op zijn borst.

'Ik heb gekookt. Vanmorgen al! Kan ik het helpen dat het bedorven is!'

Zijn moeder stond met woedende gebaren een pannetje uit te schrapen. Rijst, rook Rahmane. Zijn maag begon onmiddellijk te rammelen. Hij zette de beslagen beker naast de matras en likte zijn aangenaam koude vingers af.

'Vanmorgen!' Zijn vader nam een slok gembersap en veegde zijn mond af. Hij legde Naneh neer, liep naar binnen en kwam met een sigaret weer naar buiten.

De sigaret was een veeg teken. Gewoonlijk bewaarde hij die tot na het eten.

'En wat dacht je, dat het vandaag wel ijswater zou regenen?' De sigaret gloeide nijdig op in het donker. 'Zat er vlees in?'

'Een beetje. Nog van gisteren.' Ze keerde het pannetje om boven een emmer en liep weg om de emmer achter het huis te legen.

Het water liep Rahmane in de mond. Vlees ook nog. Waarom had ze dat bewaard? Ze wist toch dat het vandaag bedorven zou zijn. 'Waarom heb je dat bewaard? Je wist toch dat het vandaag bedorven zou zijn!' schreeuwde zijn vader.

Ze gaf geen antwoord.

'Is er nog brood?'

'Nee!'

'Couscous?'

'Een beetje.'

'Maak dat dan warm!'

Ze kwam terug met een plastic schaalje couscous, keerde dat om boven hetzelfde pannetje en hurkte naast de brander. De blauwige vlam verlichtte het gefronste voorhoofd van zijn vader.

Rahmane, angstvallig zijn vaders benen ontwijkend, ging op een punt van de matras zitten en dacht na. Als ze kwaad bleven, zou hij vannacht buiten op de matras naast zijn vader mogen slapen. Daar stond tegenover dat hij graag wilde vertellen van meneer Baouri's overhemd. Dat zou zijn vader afleiden en hem zijn boosheid doen vergeten.

Hij gluurde opzij. Zijn vader trok hard aan het peukje van zijn sigaret, dat hij tussen de nagels van duim en wijsvinger hield.

'Papa,' zei Rahmane. 'Meneer Baouri had vandaag een overhemd aan.'

Zijn vader reageerde niet.

'Een wit,' zei Rahmane hoopvol. 'Met lange mouwen.'

Zijn vader schoot het peukje de duisternis in. Het gloeide even op en doofde toen.

Rahmane speelde zijn laatste troef uit. 'En hij droeg een das.'

'Een das?' Zijn vader begon te lachen. 'Wie dacht hij dat er op bezoek kwam, de president? Een das!'

'Luister dan,' zei Rahmane's moeder opgelucht. 'Luister naar wat hij te vertellen heeft!' Ze roerde in de sputterende couscous.

‘Ik luister.’ Hij vouwde zijn armen achter zijn hoofd, trok een knie op, legde zijn andere voet erop en porde Rahmane in de zij. ‘Vertel.’

Rahmane vertelde.

‘Het hele veld?’ zei zijn vader ongelovig.

Zijn vrouw zette het pannetje op de grond. Hij ging rechtop zitten en ze begonnen te eten.

‘Lijnen getrokken,’ zei zijn vader peinzend. ‘Dat duidt op een wedstrijd. Of...’

Rahmane’s hand hing stil in de lucht. ‘Of?’

‘Ach nee.’ Zijn vader krabde zich in de nek. ‘Niks. Onzin. Vergeet het.’ Hij stak zijn hand in het halflege pannetje, en Rahmane kneedde de couscous tussen zijn vingers en slikte het door zonder te kauwen. Er was al te weinig, en zijn vader at snel.

‘Zal ik zo meteen een sigaret voor u kopen?’ Er zat Rahmane nog iets dwars.

Zijn vader tastte in zijn broekzak.

‘Laat maar,’ zei Rahmane haastig. ‘Delia gaf me te veel terug. Ik was het al vergeten.’

Het was jammer van het geld, maar nu zijn vader weer goed gestemd was, wilde hij dat graag zo houden. Hij keek in het pannetje, waar nog twee happen in zaten, besloot dat wat het zwaarst was, het zwaarst moest wegen en veegde zijn hand af aan zijn broek, ten teken dat hij genoeg had gegeten.

‘Papa,’ zei hij voorzichtig. ‘Ik wil dus volgende week wel graag spelen.’

De nieuwe rijst moest worden geplant, en dan kon hij niet gemist worden.

Zijn vader veegde de laatste couscous bij elkaar en kauwde bedachtzaam.

‘We zullen zien. Ga eerst die sigaret maar eens halen.’

Toen Rahmane terugkwam zat meneer Baouri op het erf onder de mangoboom. Hij had nog steeds het overhemd aan en de das om, en hij zat naast zijn vader, allebei op een stoel. Ze rookten. Voor hen stond een kaars op een schoteltje.

Rahmane's hart sloeg een slag over. Schuchter kwam hij dichterbij.

'Papa, uw sigaret.'

'Leg hem maar binnen. En blijf zelf ook binnen.'

Rahmane gaf meneer Baouri een hand. Meneer Baouri knikte hem vriendelijk toe. 'Op tijd komen, volgende week. Onthou dat.' Rahmane keek vragend naar zijn vader, die knipoogde.

'Natuurlijk speel je, jongen.'

Die matras kon hij vergeten, wist Rahmane. Maar in ieder geval mocht hij de volgende week spelen. Met een licht hart ging hij naar binnen. Zijn moeder zat met een kaars naast Naneh op de grond. Naneh lag heftig te rillen, maar was desondanks in slaap gevallen.

'Mama!' fluisterde Rahmane. 'Meneer Baouri is er!'

'Ik heb het gezien,' fluisterde ze terug.

'Waar praten ze over?'

'Ik weet het niet. Je vader stuurde me naar binnen.'

Rahmane peuterde zenuwachtig aan een velletje naast zijn nagel. Zijn moeder legde een hand op zijn arm.

'Haal jij de was eens voor mij van de lijn?' Haar gezicht bleef ernstig, maar haar ogen glinsterden.

Hij lachte naar haar en haastig liep hij door de achterdeur weer naar buiten. De waslijn was aan de zijkant van het huis tussen een paal en de mangoboom gespannen.